

Vergaderjaar 2024–2025

36 322

Werkbezoek van een delegatie van de contactgroep voor de Verenigde Staten aan de Verenigde Staten

Nr. 3

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK AAN DE VERENIGDE STATEN DOOR EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN VAN 5 TOT EN MET 9 MEI 2025

Vastgesteld 25 juni 2025

Een delegatie bestaande uit leden van de vaste commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft van 5 mei t/m 9 mei 2025 een werkbezoek afgelegd aan de Verenigde Staten. De delegatie bezocht Washington D.C., San Francisco en Phoenix. De delegatie bestond uit de leden Postma (Delegatieleider, NSC), Ram (PVV), Thijssen (GroenLinks-PvdA), Martens-America (VVD), Paternotte (D66), Inge van Dijk (CDA) en El Abassi (Denk).

Tijdens het bezoek werden diverse thema's besproken. In Washington D.C. lag de nadruk op het handels- en industriebeleid van de Verenigde Staten en de effecten van tarieven op verschillende sectoren, evenals op technologische ontwikkelingen, investeringen in onderzoek en ontwikkeling (R&D) en de staat van de halfgeleiderindustrie. In San Francisco stonden kunstmatige intelligentie (AI) en geavanceerde technologie centraal. In Phoenix ten slotte ging de aandacht uit naar regionale economische ontwikkeling, duurzaamheid, arbeidsmarktontwikkelingen en de rol van Arizona in de halfgeleidersector.

De delegatie spreekt haar waardering en dank uit aan de Nederlandse ambassade in Washington D.C. en het consulaat-generaal in San Francisco voor hun uitstekende ondersteuning in de voorbereiding en uitvoering van dit werkbezoek.

Maandag 5 mei 2025 – Washington D.C.

Het programma begon op maandagavond met een diner op de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Washington D.C. De ambassadeur verwelkomde de delegatie en benadrukte het belang van het halfgeleidercosysteem, evenals het belang om dit bezoek te brengen. Gedurende het diner werd met vertegenwoordigers van economische denktanks en koepelorganisaties gesproken over de economische, industriële en handelsontwikkelingen in de Verenigde Staten en de mogelijkheden voor

samenwerking met Nederland. Tijdens het diner ging het over het belang van een stabiel ondernemersklimaat. Er werd gesproken over de verschillen in belastingdruk en regelgeving tussen San Francisco en Phoenix. De delegatie sprak met de gasten over de impact van tarieven op kwetsbare gemeenschappen en het belang van fundamenteel onderzoek.

De gesprekken tijdens het diner gingen verder over strategische autonomie en economische onzekerheid. De delegatie kreeg het advies om bij de gesprekken in Phoenix aandacht te besteden aan de onderwerpen toegang tot water en elektriciteit.

Dinsdag 6 mei 2025 – Washington D.C.

De tweede dag van het werkbezoek begon met een ontbijtbijeenkomst bij het Center for Strategic and International Studies (CSIS). De delegatie ging daar in gesprek met experts op het gebied van innovatie over het Amerikaanse industriebeleid en de implementatie van de CHIPS and Science Act. Er werd stilgestaan bij hoe overheidsbeleid investeringen kan faciliteren en bij de ontwikkeling van nationale en regionale ecosystemen, waaronder investeringen in kwantumtechnologie.

Met de vertegenwoordigers van CSIS sprak de delegatie verder over de manier waarop de VS investeert in de halfgeleider economie en het belang van sterke nationale en regionale ecosystemen. Ook werd er gesproken over verschillen tussen het Europese en Amerikaanse innovatiebeleid en de mogelijke impact van geopolitieke ontwikkelingen op de technologie-industrie.

Het werkbezoek werd vervolgd bij de Small Business Association (SBA), waar de delegatie sprak over ondersteuning van kleine ondernemingen en toegang tot kapitaal. De SBA biedt langetermijnfinanciering en micro-leningen aan kleine ondernemers. Er werd gesproken over financieringsmogelijkheden voor kleine bedrijven, waaronder micro-leningen en het belang van toegang tot kapitaal.

Tijdens de lunch ontmoette de delegatie vertegenwoordigers van verschillende internationale halfgeleiderbedrijven: ASML, Nexperia, Samsung, Tokyo Electron en TSMC. Tijdens de ontmoeting ging het over het belang van R&D, fiscale voordelen en de uitdagingen rondom het vinden van voldoende technisch geschoold personeel, waarbij voorbeelden werden genoemd van succesvolle samenwerking met community colleges in Arizona en Texas.

In de middag volgden gesprekken met twee leden van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. De delegatie ging in gesprek met House Representative McCaul over de geopolitieke dimensie van het halfgeleiderbeleid en de CHIPS and Science Act. Ook ging het over R&D-investeringen en over economische vrijheid en nationale veiligheid. Het gesprek met House Representative Miller ging over sectoren als mijnbouw, wat in haar staat een grote rol heeft. Ook ging het over de bevolgingskrimp in haar staat en de gevolgen daarvan door de economie in de regio.

In de avond vertrok de delegatie naar San Francisco.

Woensdag 7 mei 2025 – San Francisco

De dag begon met een ontbijtbijeenkomst bij het Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence. De delegatie werd verwelkomd door Guido Imbens, Applied Econometrics Professor and Professor of

Economics en winnaar van de Nobelprijs voor de economie in 2021. Het onderzoekers van het instituut presenteerde de AI Index en besprak de rol van de publieke sector in AI-ontwikkeling. Er werd gewezen op toenemende complexiteit en afnemende transparantie van modellen. De delegatie ging in gesprek over uitdagingen rond transparantie en regulering. Hoogleraar Mark Brongersma, Professor Electrical Engineering and Computer Science Subhasish Mitra en assistant Professor Electrical Engineering Srabanti Chowdhury presenteerden hun werk over energiebesparende innovaties, 3D-chipontwikkeling en micro-LED-technologie.

Later op de ochtend bezocht de delegatie NVIDIA, een Amerikaans technologiebedrijf dat wereldwijd bekend staat als marktleider in de ontwikkeling van geavanceerde chips voor AI. Hier werd een demonstratie gegeven van geavanceerde chips en AI-toepassingen zoals digital twins. Daarna ging de delegatie in gesprek over nationale datasoevereiniteit, cloudinfrastructuur, het belang van onderwijs en MKB en het behoud van AI-start-ups in Europa. De staat van AI in Nederland kwam eveneens aan bod.

In de middag bracht de delegatie een kort bezoek aan het Computer History Museum voor een rondleiding langs de tijdelijke tentoonstelling over chatbots. Daarna vervolgde de delegatie het werkbezoek met een bezoek aan ASML Silicon Valley. Vertegenwoordigers van ASML spraken de impact van AI op chipdesign en de noodzaak van innovatie vanwege de toenemende complexiteit van systemen. Tijdens een rondleiding bezocht de delegatie onder meer de serverruimtes en productieomgeving, waar onder andere de verschillen tussen lucht- en watergekoelde systemen werden toegelicht. Ook werd gesproken over de duurzaamheid van de productieketen en het energieverbruik van AI-toepassingen.

Aan het eind van de middag reisde de delegatie door naar Phoenix.

Donderdag 8 mei 2025 – Phoenix

In de ochtend bracht de delegatie een bezoek aan de Greater Phoenix Economic Council (GPEC). Daar werd gesproken over de strategie van rond CHIPS and Science Act-funding, de economische positie van Phoenix in de halfgeleidersector, duurzaamheid (water en energie) en initiatieven voor arbeidsontwikkeling. Er werd stilgestaan bij de fiscale voordelen die in Phoenix en de staat van Arizona gebruikt worden als instrumenten om bedrijven aan te trekken. Er werd toegelicht hoe Arizona zich profileert als aantrekkelijke vestigingsplaats, mede door lage kosten, strategische investeringen en samenwerking met kennisinstellingen. Ook werd sprak de delegatie over waterbeheer en stadsontwikkeling.

Tijdens een lunchbijeenkomst met de burgemeester van Phoenix, Kate Gallego, sprak de delegatie met de burgemeester over de ontwikkeling van het halfgeleiderecosysteem in de stad. Ook kwamen onderwerpen zoals huisvesting, onderwijs, duurzaamheid en samenwerking met internationale partners aan bod.

De dag vervolgde in de middag met een rondleiding door het economische ontwikkelingsgebied in North Phoenix, waar de delegatie inzicht kreeg in de schaal en ruimtelijke impact van de halfgeleiderindustrie. De delegatie sprak met vertegenwoordigers van het Phoenix Economic Development Department & Planning & Development. Er werd toegelicht hoe bestemmingsplannen en infrastructuurinvesteringen worden ingezet om vestiging van grote bedrijven mogelijk te maken. Het ging over de rol van de gemeente hierin. Daarnaast sprak men over het vrijmaken van grond, bouw van energie-infrastructuur en clustering van bedrijven.

Tijdens de rondleiding werd een bezoek gebracht aan Sunlit, een toeleverancier van chemische materialen voor de halfgeleiderindustrie, waar het gesprek zich concentreerde op thema's als het lokale management over het productieproces, kwaliteitsborging, het werven van lokaal personeel en het belang van detailgericht werken in deze sector.

Vervolgens maakte de delegatie een rondrit in zelfrijdende auto's van Waymo. Daarbij kon de delegatie vragen stellen, aan vertegenwoordigers van het bedrijf, over technische en juridische aspecten van autonoom vervoer.

De dag werd afgesloten met een informeel diner met vertegenwoordigers uit de Nederlandse gemeenschap in Arizona. Het gesprek met de gasten ging over de impact van de halfgeleiderindustrie op de economie, samenwerking tussen sectoren en de ervaringen van ondernemers en onderzoekers.

Vrijdag 9 mei 2025 – Phoenix

De vijfde en laatste dag van het werkbezoek begon met een bezoek aan ASM, een Nederlands bedrijf met een grote vestiging in Scottsdale, Arizona. Daar werd gesproken over de rol van ASM in het ecosysteem, de techniek van atomic layer deposition, AI als groeifactor, impact van exportcontrole en de ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Ook werd gesproken over de uitdaging om voldoende geschikt personeel te vinden en over het belang van R&D. Na het gesprek bezocht de delegatie de cleanroom waar veel van het onderzoek plaatsvindt.

De ochtend vervolgde met een bezoek aan de Maricopa County Community Colleges. Daar werd toegelicht hoe hun opleidingen inspelen op behoeften in de halfgeleiderindustrie, onder meer door korte, praktijkgerichte programma's voor non-traditionele studenten. De delegatie sprak met de vertegenwoordigers van Maricopa County Community Colleges over de samenwerking met bedrijven, die daar een grote rol spelen in curriculumontwikkeling en ook sprak de delegatie over het behoud van lokaal talent. De vertegenwoordigers van Maricopa County Community Colleges vertelde over de inzet als het gaat om het werken van «hidden workers» en het aantrekkelijk maken van onderwijs voor niet-traditionele doelgroepen.

Tijdens een lunch met Sandra Watson (Arizona Commerce Authority) en Danny Seiden (Arizona Chamber of Commerce & Industry) werd gesproken over hoe Arizona internationale bedrijven aantrekt via een publieke infrastructuur, strategische economische planning en het ondernemersklimaat. Er werd gesproken over de inzet van Arizona op het creëren van clusters, het versnellen van vergunningstrajecten en het benutten van nabijheid tot Silicon Valley als strategisch voordeel. Men stond stil bij de noodzaak om voldoende talent te ontwikkelen en aan te trekken. Waterbeheer kwam aan bod als cruciale randvoorwaarde voor duurzame groei, evenals de inzet van fiscale voordelen en de rol van de CHIPS and Science Act. Het vervolg van het gesprek ging over het ondersteunen van het gehele industriële ecosysteem, met aandacht voor langetermijngroei en samenwerking tussen publieke en private partijen.

Het laatste programmaonderdeel was een bezoek aan de Arizona State University (ASU), waar de delegatie sprak over de rol van de universiteit

in het opleiden voor de halfgeleidereconomie. Er werd toegelicht hoe ASU publiek-private partnerschappen ontwikkelt om deze technologieën te ondersteunen, onder meer in het kader van de CHIPS and Science Act.

De voorzitter van de delegatie,
Postma

De griffier van de delegatie,
Van Tilburg